

ESIVALINTAKOKEEN 2020 ARVOSTELUPERUSTEET

Kysymys 1

Arvioinnin lähtökohta on, ettei tuomari ole automaattisesti esteellinen käsittelemään asiaa, jossa on asianosaisena hänen työkaverinsa läheinen. (1 p)

Näin ollen arviointi tulee suorittaa yksittäistapauksittain kokonaisharkinnalla. (1 p)

Keskiössä ei ole tuomarin omat käsitykset hänen kyvystään toimia asiassa objektiivisesti ja puolueettomasti. (1 p)

Myöskään asianosaisen käsitys tuomarin esteellisyydestä ei ole ratkaiseva, vaikka se indikoikin puolueettomuutta vaarantavan seikan käsillä olosta. (1 p).

Kysymys on olennaisesti siitä, miltä asia (esteellisyys) vaikuttaa ulkopuolisin silmin. (1 p)

Arvioinnissa onkin kiinnitettävä huomiota siihen, nakertaako tuomarin puolueettomuuteen kohdistuvat epäilyt sitä luottamusta, joka kohdistuu demokraattisen yhteiskunnan tuomioistuimiin. (1 p)

Esteellisyyden arvioinnissa painoarvoa on annettava ensinnäkin sille, onko tuomarilla ”alisteinen asema” siihen työkaveriin, jonka läheinen on asiassa asianosaisena. Esimerkiksi, vaikka päällikkötuomareilla ei ole varsinaista työn sisältöä koskevaa määräysvaltaa, esimies-alaisasema voi joka tapauksessa horjuttaa käsitystä tuomarin puolueettomuudesta. (1 p)

Esteellisyyden arvioinnissa voidaan antaa painoarvoa myös käsiteltävän asian laadulle. Tämä kriteeri voi vaihdella eri prosessilajeissa: rikosprosessissa painoarvoa voidaan antaa esimerkiksi rikoksen vakavuudelle ja siviiliprosessissa esimerkiksi taloudelliselle intressille. (1 p)

Asian laadullisessa arvioinnissa merkityksellistä on myös ratkaistavana olevan asian tulkinnanvaraisuus: mitä enemmän asiassa on harkintavaltaa, sitä suurempi on vaara, että ratkaisuharkinnassa vaikuttavat epäasialliset ratkaisuperusteet. (1 p)

Kolmanneksi merkitystä voidaan antaa tuomarin ja hänen työkaverinsa kanssakäymiselle työpaikalla ja/tai työpaikan ulkopuolella. Hyvin läheinen tai hyvin riitaisa suhde voi olla ongelmallinen. Myös kanssakäymisen merkitystä on arvioitava objektiivisten kriteereiden valossa. (1 p)

Kysymys 2

- 1) Euroopan neuvoston jäsenvaltioiden välillä noudatetaan rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa yleissopimusta, joka muodostaa valtioille kansainvälisoikeudellisen luovuttamisvelvoitteen. (1 p)
- 2) Koska Schmidt on Saksan kansalainen, hän on Euroopan unionin kansalainen. Jos suomalaista henkilöä ei lain mukaan luovuteta, mutta Saksan kansalainen luovutetaan, on käsillä lähtökohtaisesti kansalaisuuteen perustuva syrjintä (1 p) tilanteessa, jossa henkilö on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen Euroopan unionin alueella (1 p). Erilainen kohtelu saattaa olla oikeutettu tarpeella torjua rikoksia, mikä tavoite voidaan saavuttaa luovuttamalla henkilö. (1 p) Toisaalta on tarkasteltava, onko luovuttaminen oikeasuhteista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden. (1 p) Koska henkilön katsotaan asuvan pysyväisluontoisesti Suomessa, hänen olisi mahdollista suorittaa toisaalla määrätty rangaistuksensa Suomessa, mikä olisi luovuttamista vähemmän hänen liikkumisvapauttaan rajoittava toimenpide. (1 p)
- 3) Eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva lainsäädäntö muodostaa luovuttamisvelvoitteen (1 p), mutta tällainen velvoite koskee ainoastaan luovutuksia Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (1 p).
- 4) Ylimmät tuomioistuimet voivat pyytää ja niillä on velvollisuuskin pyytää unionioikeuden tulkintaan liittyvissä kysymyksissä ennakkoratkaisua Euroopan unionin tuomioistuimelta (1 p). Vaikka korkein oikeus toimiikin asiassa lausunnonantajan roolissa, se on kuitenkin edelleen Euroopan unionin oikeudessa tarkoitettu tuomioistuin, jonka toimivaltaan ennakkoratkaisun pyytäminen kuuluu (1 p).

Kysymys 3

Prekluusio voidaan tiivistää seuraavalla tavalla: ilman hyväksyttävää syytä liian myöhäisessä oikeudenkäynnin vaiheessa esitetty oikeudenkäyntiaineisto jätetään huomiotta. (1 p)

Käytännössä kysymys on siitä, että asianosainen on velvollinen tekemään tietyn prosessitoimen tietynä (ennalta määrättyinä) ajankohtana sillä uhalla, että myöhästynyttä prosessitoimea ei oteta huomioon. Kysymys voi olla esimerkiksi velvollisuudesta esittää todistusaineisto määräajassa. (1 p)

Huomiotta jättäminen merkitsee sitä, että asia käsitellään ja ratkaistaan ilman kyseistä aineistoa – ja siitä riippumatta, kuinka tärkeä huomiotta jätettävä aineisto olisi aineellisen totuuden selvittämisen kannalta. (1 p)

Käytännössä prekluusio koskee dispositiivisia riita-asioita. Sen sijaan rikosprosessissa ei lähtökohtaisesti sovelleta preklusionormistoa. Näin ollen asian eteneminen rikosprosessissa ei tarkoita siviiliprosessille tyypillistä preklusiouhan kasvua ennen kuin asiaa käsiteltäisiin mahdollisesti korkeimmassa oikeudessa. (1 p)

Koska rikosprosessissa ei ole varsinaista preklusiota (poislukien asian käsittely korkeimmassa oikeudessa), rikosprosessinormistoa ei saa alemmissa oikeuksissa tulkita ja soveltaa tavalla, joka käytännössä tarkoittaisi sitä, että syytetty joutuisi prosessaamaan preklusiouhan alaisena. (1 p)

Kysymys 4

Perustuslain mukaan kaikki ovat yhdenvertaisia, eikä ketään saa syrjiä esimerkiksi poliittisen vakaumuksen perusteella, mikä herättää kysymyksen, onko kunnan päätös syrjintäkiellon vastainen. (1 p) Perustuslain oikeusturvaa koskevan säännöksen mukaan jokaisella on oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi, minkä valossa valituskielto lähtökohtaisesti näyttäytyy ongelmallisena. (2 p) Valituskielto saattaa olla oikeutettu siitä näkökulmasta, että vapautuksen myöntäminen sisältää lähinnä tarkoituksenmukaisuuteen perustuvaa harkintaa. (1 p) Se ei siten sisällä sellaista oikeudellista harkintaa, jonka käyttäminen tulisi saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. (1 p)